

УДК 070.3(477.83-25):070.48(438)''18''
DOI: 10.24919/2312-2595.8/50.240959

Лідія ЛАЗУРКО

доктор історичних наук, доцент кафедри історії України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (lazurkol@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9748-9249>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/D-4089-2019>

Бібліографічний опис статті: Лазурко, Л. (2021). Створення та організація діяльності часопису «Przewodnik Naukowy i Literacki» у Львові (70-ті рр. XIX ст.). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 8/50, 41–56. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.8/50.240959>.

СТВОРЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЧАСОПISY «PRZEWODNIK NAUKOWY I LITERACKI» У ЛЬВОВІ (70-ті рр. XIX ст.)

Анотація. *Мета дослідження* – показати на підставі історіографічних джерел (історичних досліджень та матеріалів часопису) як відбувалося становлення редакційної політики часопису «Przewodnik Naukowy i Literacki», що видавався у Львові практично протягом усієї доби автономії. **Методологія дослідження** ґрунтується на застосуванні загальнонаукових і спеціально-історичних методів. Дотримано принципи історизму, об'єктивності та ціннісного підходу до досліджуваних явищ. Коректність вивчення джерельної бази забезпечена застосуванням евристичного методу. Використання історико-генетичного, історико-типологічного та історико-системного методів дало змогу достовірно відтворити і прослідкувати за розвитком феномену наукового часописання в Галичині і отримати коректні висновки. **Наукова новизна** полягає у тому, що вперше в історіографії досліджуються передісторія та історія становлення та організації львівського журналу «Przewodnik Naukowy i Literacki», значну частину змісту якого займали історичні дослідження.

© Лідія Лазурко, 2021

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

Висновки. Часопис «Przewodnik Naukowy i Literacki», додаток до урядової «Gazety Lwowskiej», що видавався в Східній Галичині рекордно тривалий час – з 1873 до 1919 р. – мав також і тривалу передісторію. Починаючись ще у 50-х рр. XIX ст. як статистично-краснознавчий додаток, видання трансформувалося і через два десятиліття стало помітним явищем польської науки та культури. Часопис під керівництвом Владислава Лозінського швидко переріс свої межі і став чинником розвитку польської культури в східногалицькому краї, залишаючись впродовж 70 – початку 80-х рр. XIX ст. важливим джерелом поширення інформації про інтелектуальні здобутки в середовищі зростаючого числа місцевої інтелігенції. Характеризуючи початковий період існування часопису, зазначимо також, що у цей час зміст видання віддзеркалював стан тодішньої польської історіографії.

Ключові слова: наукова преса; часопис «Przewodnik Naukowy i Literacki»; «Gazeta Lwowska»; польська історіографія; доба Галицької автономії.

Lidiya LAZURKO

PhD hab. (History), Associate Professor, Department of History of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (lazurkol@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9748-9249>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/D-4089-2019>

To cite this article: Lazurko, L. (2021). Stvorennia ta orhanizatsiia diialnosti chasopysu «Przewodnik Naukowy i Literacki» u Lvovi (70-ti rr. XIX st.) [Creation and organization activities of the journal "Przewodnik Naukowy i Literacki" in Lviv (70s of the XIX century)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriiia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 8/50, 41–56. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.8/50.240959> [in Ukrainian].

CREATION AND ORGANIZATION ACTIVITIES OF THE JOURNAL "PRZEWODNIK NAUKOWY I LITERACKI" IN LVIV (70s of the XIX century)

Summary. *The purpose of the research* is to show on the basis of historiographical sources (historical research and materials of the journal) as the formation of the editorial policy of the journal "Przewodnik Naukowy i Literacki", which was published in Lviv almost throughout the period of autonomy. **The research methodology** is based on the application of general scientific and special-historical methods. The principles of historicism, objectivity and value approach to the studied phenomena are observed. The correctness of the study of the source base is ensured by the use of the heuristic method. The use of historical-genetic, historical-typological and historical-systemic methods made it possible to reliably reproduce and follow the development formation of the phenomenon of scientific journal in Galicia and obtain correct conclusions. **The scientific novelty** is that for the first time in historiography it is investigate the prehistory and history of the formation and organization of Lviv journal "Przewodnik Naukowy i Literacki", a significant part of the content of which was occupied by research in history. **Conclusions.** "Przewodnik Naukowy i Literacki", a supplement to the government's "Gazeta Lwowska", published in Eastern Galicia for a record long time, from 1873 to 1919, also had a long history. Beginning in the 50's of the XIX century as a statistical and local lore supplement, the publication was transformed and two decades later became a notable phenomenon of Polish science and culture. The magazine, under the leadership of Wladyslaw Lozinski, quickly transcended its borders and became a factor in the development of Polish culture in the eastern Galician region, remaining during the 70's – early 80's of the XIX century an unalterable source of dissemination of information about intellectual achievements among a growing number of local intellectuals. Characterizing the initial period of the magazine's existence, we also note that at that time the content of the publication reflected the state of Polish historiography at that time.

Key words: scientific press; journal "Przewodnik Naukowy i Literacki"; "Gazeta Lwowska"; Polish historiography; period of Galician autonomy.

Постановка проблеми. Важливий етап становлення польського наукового історіописання відображено на шпальтах львівського видання «Przewodnik Naukowy i Literacki», що з'явилося у

1873 р. як додаток до видаваної урядом «Gazety Lwowskiej». Цей часопис продемонстрував напрочуд дивовижну, як на своє амплуа, «живучість», активно працюючи до 1919 р. Правда останнє зумовлювалося передовсім наявністю урядової фінансових дотацій. У цього часопису були попередники – «Dodatek Tygodniowy» і «Dodatek Miesięczny do Gazety Lwowskiej, poświęcony historii, statystyce i ekonomii krajowej». Назagal поява такого типу видань стала результатом змін, що охопили ці терени у другій половині ХІХ ст. Модернізація, демографічні рухи, розширення адміністрування, зростання приватних ініціатив – усе це виявлялося у збільшенні кількості різноманітних організацій, що потребували презентації результатів своєї діяльності. Водночас таке ускладнення суспільного життя стимулювало потребу його вивчення й осмислення. Найкращим інструментом для цього, в дусі часу, вважалася молода і вельми практична дисципліна – статистика. А до вивчення природних умов існування людини мало долучитися краєзнавство. Відтак в Австрійській імперії почали з'являтися видання зі статистики та краєзнавства широкого спектру власності: від урядових бюлетенів до громадських видань. З проголошенням автономії Галицького краю та подальшою його колонізацією «Przewodnik Naukowy i Literacki» – один з таких типових тогочасних краєзнавчих додатків до урядової газети, отримав значний імпульс розвитку та на якийсь час став трибуною для презентації здобутків польської науки та літератури.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Однією з перших праць, у якій осмислювалася історія діяльності «Przewodnika Naukowego i Literackiego», стало дослідження «Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)» за загальною редакцією В. Брюхнальського, що видавався протягом 1911–1914 рр. у Львові (*Stulecie Gazety Lwowskiej*, 1911–1912). Третя частина другого тому видання стосувалася додатків до «Gazety Lwowskiej» – часописів «Dodatek Miesięczny» та «Przewodnik Naukowy i Literacki», її автором був Юліуш Кляйнер. Високою інформативністю відзначалися також уміщені в тритомнику дослідження Ф. Яворського (Jaworski, 1912), Л. Фінкеля (Finkel, 1911) та Б. Губриновича (Gubrynowicz, 1911).

У міжвоєнний час у контексті вивчення історії літератури до історії часопису «Przewodnik Naukowy i Literacki» звертався

Б. Надольський (Nadolski, 1936). А після Другої світової війни почали з'являтися перші синтети з історії польської преси (Więskowska, 1966; Myśliński, 1969; Kmiecik, 1976). У сьогоденні спостерігається значне зростання інтересу до діяльності часописів як окремого феномену (Toczek, 2005).

Мета дослідження – показати на підставі історіографічних джерел (історичних досліджень та матеріалів часопису) як відбувалося становлення редакційної політики часопису «Przewodnik Naukowy i Literacki», що видавався у Львові практично протягом усієї доби автономії.

Виклад основного матеріалу. У Галичині ще від грудня 1850 р. виходив друком «Dodatek Tygodniowy przy Gazecie Lwowskiej», що вмщував інформацію зі статистики, економіки та історії краю, а також відомості, котрі мали б розважити читача (про події за кордоном, фейлетони тощо). Був у виданні літературний розділ, у якому, зокрема, друкувалися бібліографічні відомості з історії літератури в Галичині (Jaworski, 1912). У такому вигляді «Dodatek Tygodniowy...» видавався до 1867 р., а у 1868–1869 рр. – він виходив під титулом «Dodatek Tygodniowy do Gazety Lwowskiej». У 1869 р. його видання призупинилося і відновилося через три роки з деякими змінами і уже як «Dodatek Miesięczny...». З цього приводу в «Gazecie Lwowskiej» 2 січня 1872 р. з'явилося оголошення: «Від 1 січня при «Gazecie Lwowskiej» буде виходити замість «Dodatka Tygodniowego...» «Dodatek Miesięczny...», часопис, присвячений історії, суспільній економіці і крайовій статистиці. Кожен місячний зошит буде містити чотири аркуші стислого друку, а чотири такі зошити становитимуть том – цілий річник буде складатися з трьох томів» («Od Administracyi», 1872, s. 1). Річні та піврічні передплатники «Gazety Lwowskiej» отримували його безкоштовно, кварталні – за доплату у 50 центів, а місячні – за 20 центів. Передплата тільки на додаток складала 3 злр. на рік, а у книгарнях комплект коштував 4 злр., а один номер оцінювався у 35 центів. Зауважимо, що ці видавничі проекти були ініціативою тодішнього намісника Галичини графа Агенора Голуховського (1812–1875), що відзначився реформаторською діяльністю та освітніми, подекуди суперечливими (як у випадку з переведенням русинської абетки на латиницю) ініціативами (Kieniewicz, 1959–1960, s. 257–260).

Відновлений часопис під назвою «Dodatek Miesięczny...» презентував на своїх шпальтах не поточну інформацію, а розповідав про більш фундаментальні речі, котрі відповідали тому статусу, що його мала «Gazeta Lwowska» – офіційний речник віденського уряду. Перший дослідник історії часопису «Dodatek Miesięczny...» Ю. Кляйнер уважав усіх попередників «Przewodnika...» безликими та уїдливо зауважував: «Якщо назва «Gazety Lwowskiej» є ідеалом безсенсовості, що не має ніякого стосунку до власної програми, то «Dodatek Miesięczny...» рівно настільки перевищив її, що виразив у своїй назві зречення самоцінності та залежність від «Gazety Lwowskiej» (Kleiner, 1912, s. 1).

Та попри наперед визначене амплуа, zakres інтересів його видавців був настільки широким, що «Dodatek Miesięczny...» можна розглядати, з погляду реального змісту, а не декларативної програми, попередником «Przewodnika Naukowego i Literackiego». Видання було доволі оригінальним явищем, хоча й не новим – навіть у не вельми прогресивній у цьому сенсі Галичині. У ньому виразно домінувала історична тематика («Spis rzeczy», 1872a, s. 260). Це було загальноєвропейською практикою того часу, відтак захоплення історією зростало й у Галичині. Намісник А. Голуховський ініціював друк «Дипломатичного кодексу міста Величка», який реалізовувався тодішнім редактором «Dodatku Miesięcznego...» А. Рудинським. Правда, йому як економістові й керівнику ближчими були проблеми економічно-статистичного характеру. Окремі публікації мали характер історичних екскурсів, як, наприклад, документи про господарське життя Самбірської землі в давнину, що мали високу історичну вагу, оскільки опиралися на пізніші, але засвідчені копії. З такими публікаціями перегукувалися такі дослідження як «Ревізія прав і привілеїв самбірської економії». Друкувалися також матеріали з архіву Актів гродських і земських колишнього Краківського воеводства, опрацьовані тодішнім його директором Богданом Лушчинським.

Окресленому спрямуванню видання відповідали також описи місцевості, що знаходили своє місце на шпальтах видання. Вони належали переважно Антонію Шнайдеру – авторові «Краснознавчої енциклопедії Галичини» (Schneider, 1868–1871). Досвідчений дослідник, багатолітній співробітник «Dziennika Literackiego», а згодом і «Przeglądu Archeologicznego», він опублікував нариси

«Старе Село під Львовом», «Звенигород під Львовом і його давнє історичне значення» («Spis rzeczy», 1872b, s. 263). Проте, підсумовуючи діяльність цього часопису, Ю. Кляйнер зауважував, що «це видання мало, звичайно, значення як явище культури, але чинником, що творить культуру, стати не могло. Сповите у сухі цифри, воно було ще більш чужим для суспільного загалу, аніж «Gazeta Lwowska» (Kleiner, 1912, s. 6).

Після смерті головного редактора «Dodatku Miesięcznego...» А. Рудинського, часопис очолив Владислав Лозінський – польський історик-аматор, письменник, дослідник культури та колекціонер. Він походив зі Східної Галичини (народився в с. Опарі біля Дрогобича в родині дрібного шляхтича) та був кузеном відомого польського дослідника старовини й письменника Кароля Шайнохи (Rudkowska, 2002, s. 133–148). В. Лозінський, ще студіюючи право та філологію у Львівському університеті, розпочав блискучу журналістську кар'єру та стартував як популярний письменник у жанрі переважно пригодницької історичної прози. Вважається, що намісник А. Голуховський зупинився на виборі кандидатури В. Лозінського, оскільки він саме видав повість «Opowiadania imć pana Wita Narwoja, rotmistrza Konnej Gwardji Koronnej: a. d. 1760–1767 (1873 р.)», що стала дуже популярною. Намісник оцінив харизму письменника, і його було спершу на тимчасовій основі, а згодом і на постійно призначено редактором «Dodatku Miesięcznego...» (з другого номера за 1873 р.)

Проте вірогіднішим, хоч і менш романтичним поясненням вибору А. Голуховського є те, що В. Лозінський упродовж 1867–1870 рр. очолював редакцію «Dziennika Literackiego», спричинившись до підняття його рівня. Як зауважує В. Юльковська: «Він залучив до співпраці популярних тогочасних літераторів: Крашевського, Ленартовича, Шуйського, Асника» (Julkowska, 2005, s. 340). Традиційна для Галичини «відсутність читацького інтересу», попри, а, можливо, й через високий рівень видання, спричинилася до припинення існування «Dziennika Literackiego». Проте за нетривалий час праці над цим проектом В. Лозінський встиг налагодити контакти з представниками польського інтелектуального середовища, сам здобув визнання і популярність як літератор і публіцист та навіть посприяв популяризації творчості А. Асника та Л. Кубалі, забезпечивши вихід у світ їхніх дебютних

творів та підтримуючи їх фінансово. Саме «Dziennik Literacki», як наголошує В. Юльковська, приніс В. Лозінському важливу для його подальшого життя співпрацю з К. Ліске, який істотно вплинув на формування історичних поглядів письменника і зростання його наукових зацікавлень (Julkowska, 2005, s. 340). Останнє врешті переважить у житті В. Лозінського, і на початку 80-х рр. XIX ст. він відійде від літературної творчості й зосередиться на дослідницькій діяльності.

У керуванні «Dodatkim Miesięcznym» В. Лозінський вирішив відійти від забюрократизованої концепції урядового органу, змінити назву видання і, надавши йому самостійності, зробити трибуною польської культури. Л. Фінкель вважав, що безпосереднім приводом до появи ідеї створення «Przewodnika Naukowego i Literackiego» була діяльність у Кракові «Przeglądu Polskiego» (1866) та створення у Львові «Przeglądu Lwowskiego» (1871) (Finkel, 1911, s. 209). В. Лозінський взявся за надважку, з огляду на попередню історію наукових видань Східної Галичини, проблему: одночасно тримати планку науковості та популярності. Останнє було дуже непростим, але, як виявилось, не неможливим. Розпочав свою діяльність редактор зі зміни назви видання та його зовнішнього вигляду – на більш якісному папері друкувалися номери більшого обсягу. До наповнення часопису матеріалами долучилися такі знані дослідники-історики, як К. Ліске, Т. Войцеховський, Ю. Шуйський, М. Бобжинський. У середині 70-х рр. В. Лозінський познайомився та розпочав співпрацю з Г. Сенкевичем (Bostel, 1933, s. 512–573). Ці вражаючі якісні зміни видання, що підняли його на абсолютно новий рівень, були пов'язані саме з діяльністю В. Лозінського (Křček, 1894, s. 3).

Оновивши видання, адміністрація запрошувала до передплати на «універсальний корисний часопис, брак якого доволі сильно відчутний в регіоні» (Kleiner, 1912, s. 9). Однак спеціально купувати його читачі не поспішали, оскільки більшість, як це було запроваджено у попередній період, отримувала видання «у навантаження» за передплату на «Gazetę Lwowską». Зростання наукового рівня часопису не вельми сприяло його популярності. Так само, як і у випадку з виданням «Biblioteką Ossolinskich», свій вплив мала горезвісна байдужість галицького суспільства, яке мало цікавилось поважними часописами – особливо тими,

що з'являлися у регіоні. У Галичині історія, літературна та наукова журналістика були представлені не найкращим чином. У той час, коли на теренах колишнього Польського королівства діяли «Biblioteka Warszawska», «Przegląd Tygodniowy», «Niwa», «Kłosa», «Tygodnik Piustrowany», у Львові один за одним закрилися «Biblioteka Ossolińskich» та «Dziennik Literacki». Та навіть краківський журнал «Przegląd Polski», як зауважував М. Бобжинський, «був органом жменьки людей, який ця жменька і читала [...]». Від «Przeglądu Polskiego» тікає багато авторів зі страху через брак популярності» (Bobrzyński, 1877, s. 482).

Неабияке значення у цьому мало також те, що офіційна газета і все, що було з нею пов'язане «не викликало симпатій вічно скептичного Львова». Понад те, В. Лозінського місцеві «доброзичливці» звинувачували у згоді очолити редакцію і дуже переймалися тим, що польську літературу віддавали під опіку уряду. Проте у редактора на все це було власне бачення. Він найбільше прагнув, як сам казав: «зробити газету такою, щоби кожен урядник, котрий буде її читати, почувався громадянином краю, почувався поляком» (Finkel, 1911, s. 213). Протягом усього цього часу В. Лозінський не втрачав оптимізму і в 1874 р. писав: «Наш видавничий рух насправді скромний, але ми не маємо ще в собі літературного меркантилізму, суто спекулятивного ринку книг; шкодуємо, що мало поважних часописів у нас виходить, але не заздримо успіхові тенденційних журналів і часописів з пласким змістом, не заздримо великій кількості дорогого паперу, не заздримо манії ілюстрування, яка з малюнка робить окрему подію, а з літератури – банальну тлумачку зображення – шкодуємо, що повільно розвивається наука і література, але не шукаємо проти цього засобів у розрослій, як бур'ян, літературній журналістиці на страшенно ненажерливих і вічно голодних шпальтах, які подеколи будь-чим можна нагодувати, в яких, проте, передчасно гинуть найчудовіші таланти» (Łoziński, 1874, s. 1).

На початках реальними читачами «Przewodnika...» більшість людей ставали випадково завдяки тому, що він розповсюджувався разом з «Gazetą Lwowską». Річні і піврічні передплатники «Gazety Lwowskiej» діставали часопис безкоштовно, а ті, хто мав передплату на місяць чи квартал – доплачували відповідно 30 та 75 центів. Для тих, хто не був передплатником, річний комплект

на 60 аркушів коштував 4 злр., зошит у книгарні коштував 60 центів, річник – 5 злр. Через це важко оцінити, наскільки сам факт існування такого літературно-наукового додатка впливав на кількість передплатників, але їх було набагато більше, аніж в інших виданнях. Уже через кілька років від початку діяльності «Przewodnika Naukowego i Literackiego» Ю. Крашевський зауважував: «Окремим феноменальним успіхом може похвалитися урядова «Gazeta Lwowska» під редакцією п. Лозінського, котра сама має стільки абонентів, скільки разом взяті «Gazeta Narodowa» і «Dziennik Polski». Це безпрецедентний факт, який в даний момент примушує замислитись» (Kraszewski, 1880, s. 343). У різні часи близько третини надрукованих номерів видання реалізовувалося вроздріб (Kleiner, 1912, s. 10). Усі ці заходи дали можливість розповсюджувати часопис у найвіддаленіших куточках галицької провінції та поза її межами, до яких він не міг би потрапити. Відтак видання робило свою роботу, стаючи вагомим засобом поширення польської інтелектуальної культури в східногалицькому регіоні та поза його межами.

Завдяки старанням редактора В. Лозінського «Przewodnik...» через кілька років діяльності, не тільки не закрився, всупереч тодішній «галицькій традиції», а й почав демонструвати розширення читацької аудиторії. На початках діяльності В. Лозінського як редактора наклад видання друкувалося у тисячу примірників, а вже за десятиліття – сягали 1400 примірників. Правда, Ю. Кляйнер припускав, що збільшення цієї цифри було не вельми показовим, оскільки саме тоді зросла й кількість передплатників «Gazety Lwowskiej».

Як уже зазначалося, однією з основних причин такої тривалої діяльності «Przewodnika...» було те, що його фінансував уряд. Цим розв'язувалася головна проблема, через яку сходили з арени інші галицькі наукові часописи. Віденський уряд брав на себе усі видатки, пов'язані з видавничим процесом (папір, друкарські послуги, брошурування, поширення, а також виплату редакторської зарплати і авторських гонорарів). Безоплатним для редакції, зрозуміло, було й користування приміщеннями, що опалювалися і освітлювалися також за державний кошт, а також робота допоміжного персоналу. Це були немалі кошти: «у 1874 р. – 3755,45 злр., у 1879 р. – 5097,82 злр., у 1882 р. – 5403,98 злр.»

(Kleiner, 1912, s. 11). Саме державна допомога забезпечила виданню таке тривале існування, плідну діяльність та можливість залучати до роботи кращих з кращих фахівців зі Львова, Кракова й інших теренів розділеної Польщі.

Від початку редакція оголосила, що видання буде виходити першого числа кожного місяця на 5 друкованих аркушах, а річник буде сформований у вигляді двох томів по 30 аркушів. Разом зі збільшенням обсягу розширювалась програма видання, завданням якого визначалося охоплювати науковий і мистецький рух у всіх його виявах. Перші позиції займала історична тематика, значне місце відводилося літературній та літературно-критичній творчості, друкувалися огляди європейської наукової періодики, що торкалася польської тематики, а також, матеріали з краєзнавства та бібліографічна інформація. Щоби усвідомити рівень запрошених до співпраці авторів, наведемо перелік тих, хто публікувався у першому річнику: А. Бельовський, А. Малецький, Ю. Шуйський, Т. Пілат, В. Закшевський, Б. Каліцький, С. Новінський.

Часопис під керівництвом В. Лозінського отримав чітку рубрикаційну структуру, що була окреслена вже у першому зошиті першого тому в лютому 1873 р.: 1. Історія; 2. Науково-полемічні питання; 3. Життєписи та звичаєві нариси; 4. Бібліографія та археологія; 5. Критика; 6. Літературно-бібліографічні нотатки («Spis rzeczy», 1873, Т. 1, з. 2, s. 47–48). У наступних томах, від серпня 1873 р., до цього переліку додано рубрики з суспільно-економічною тематикою та статистикою («Spis rzeczy», 1873, Т. 1, з. 6, s. 495–496).

Висновки. Часопис «Przewodnik Naukowy i Literacki», додаток до урядової «Gazety Lwowskiej», що видавався в Східній Галичині рекордно тривалий час – з 1873 до 1919 р. – мав також і тривалу передісторію. Починаючись ще у 50-х рр. ХІХ ст. як статистично-краєзнавчий додаток, видання трансформувалося і через два десятиліття стало помітним явищем польської науки і культури. Часопис під керівництвом Владислава Лозінського швидко переріс свої межі і став чинником розвитку польської культури в східногалицькому краї, залишаючись впродовж 70 – початку 80-х рр. ХІХ ст. безальтернативним джерелом поширення інформації про інтелектуальні здобутки в середовищі зрос-

таючого числа місцевої інтелігенції. Характеризуючи початковий період існування часопису, зазначимо також, що у цей час зміст видання віддзеркалював стан тодішньої польської історіографії.

Джерела та література

- Bobrzyński, M.** (1877). Kilka słów o najnowszym ruchu na polu naszego dziejopisarstwa. *Niwa: dwutygodnik naukowy, literacki i artystyczny* (R. 6, vol. 12, nr. 67, pp. 481–499).
- Bostel, F.** (1933). Z korespondencji Henryka Sienkiewicza. *Pamiętnik Literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej* (T. 30 (1/4), s. 512–573).
- Finkel, L.** (1911). Historia Gazety Lwowskiej 1873–1883. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)* (T. 1 (1), s. 207–248). Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej.
- Gubrynowicz, B.** (1911). Historia Gazety Lwowskiej 1883–1911. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)* (T. 1 (1), s. 249–426). Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej.
- Jaworski, F.** (1912). Historia Dodatku Tygodniowego przy Gazecie Lwowskiej (1850–1862) i (1867–1869). *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)* (T. 2 (2)). Lwów: Drukarnia Wł. Łozińskiego.
- Julkowska, V.** (2005). Obraz przeszłości w pracach historycznych i literackich Władysława Łozińskiego. W J. Maternicki & L. Zaszkilniak (Red.), *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* (T. 3, s. 340). Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Julkowska, V.** (2014). Władysław Łoziński (1843–1913). *Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku*. J. Maternicki, P. Sierżęgi, & L. Zaszkilniak (Red.). (T. 2, s. 133–148). Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Kieniewicz, S.** (1959–1960). Gołuchowski Agenor (1812–1875). *Polski Słownik Biograficzny* (T. VIII, s. 257–260). Wrocław; Kraków; Warszawa: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wyd. Polskiej Akad. Nauk.
- Kleiner, J.** (1912). Historia «Przewodnika Naukowego i Literackiego». *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)* (T. 2 (3)). Lwów: Drukarnia Wł. Łozińskiego.
- Kmiecik, Z.** (1976). Prasa polska w latach 1864–1918. W J. Łojka (Red.), *Historia prasy polskiej* (T. 2). Warszawa: PWN.
- Kraszewski, J.** (1880). Listy z zakątka. *Biesiada Literacka* (Nr. 256, s. 343).
- Krćek, F.** (1894). *Przegląd treści 25 tomów dodatku miesięcznego do «Gazety Lwowskiej» i «Przewodnika Naukowo-Literackiego» (1872–1892)* (s. 3). Lwów: Wyd. Gazety Lwowskiej.

- Łoziński, W.** (1874, styczeń). Słwko odprawy. *Gazeta Lwowska*, 1, s. 1.
- Myśliński, J.** (1969). Czasopiśmiennictwo naukowe w Galicji w dobie autonomicznej. *Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego* (T. VIII (4), s. 447–500).
- Nadolski, B.** (1936). Lwowskie czasopiśmiennictwo literackie XX w. *Zjazd Naukowy im. I. Krasickiego. Księga referatów* (s. 453–460). Lwów.
- Od Administracji. (1872, 2 stycznia). *Gazeta Lwowska*, 1, s. 1.
- Rudkowska, M.** (2002). *Wyszedł z dworu: przeżycie i doświadczenie historyczne w twórczości Władysława Łozińskiego*. Warszawa: Wyd. DiG.
- Schneider, A.** (zebr. i wydał). (1868–1871). *Encyklopedia do krajoznawstwa Galicji pod względem historycznym, statystycznym, topograficznym, orograficznym, hydrograficznym, geognostycznym* (T. 1–5). Lwów.
- Spis rzeczy zawartych w tomie I. (1872a). *Dodatek Miesięczny do Gazety Lwowskiej: poświęcony historii, statystyce i ekonomii krajowej* (T. 1 (6), s. 260).
- Spis rzeczy zawartych w tomie II. (1872b). *Dodatek Miesięczny do Gazety Lwowskiej: poświęcony historii, statystyce i ekonomii krajowej* (T. 2 (6), s. 263).
- Spis rzeczy zawartych w tomie II. (1873). *Przewodnik Naukowy i Literacki: dodatek do Gazety Lwowskiej* (T. 1 (2), s. 47–48; T. 1 (6), s. 495–496).
- Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. (1911–1912). (T. 1–3). Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej.
- Toczek, A.** (2005). Czasopiśmiennictwo historyczne we Lwowie (1867–1918). W J. Maternicki & L. Zaskilniak (Red.), *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* (T. III, s. 175–198). Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Więckowska, H.** (1966). Zarys czasopiśmiennictwa naukowego w Polsce. *Studia i Materiały do Dziejów Nauki Polskiej* (Z. 2).

References

- Bobrzyński, M.** (1877). Kilka słów o najnowszym ruchu na polu naszego dziejopisarstwa [A few words about the latest movement on the floor of our diary]. *Niwa: dwutygodnik naukowy, literacki i artystyczny – Niwa: scientific, literary and artistic biweekly* (R. 6, Vol. 12, nr. 67, pp. 481–499) [in Polish].
- Bostel, F.** (1933). Z korespondencji Henryka Sienkiewicza [From the correspondence of Henryk Sienkiewicz]. *Pamiętnik Literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej – Pamiętnik Literacki: quarterly journal devoted to the history and criticism of Polish literature* (Vol. 30 (1/4), pp. 512–573) [in Polish].

- Finkel, L.** (1911). *Historia Gazety Lwowskiej 1873–1883* [History of the Gazeta Lwowska 1873–1883]. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911) – Centenary of the Gazeta Lwowska (1811–1911)* (Vol. 1 (1), pp. 207–248). Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej [in Polish].
- Gubrynowicz, B.** (1911). *Historia Gazety Lwowskiej 1883–1911* [History of the Gazeta Lwowska 1883–1911]. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911) – Centenary of the Gazeta Lwowska (1811–1911)* (Vol. 1 (1), pp. 249–426). Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej [in Polish].
- Jaworski, F.** (1912). *Historia Dodatku Tygodniowego przy Gazecie Lwowskiej (1850–1862) i (1867–1869)* [History of the Dodatek Tygodniowy at Gazeta Lwowska (1850–1862) and (1867–1869)]. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911) – Centenary of the Gazeta Lwowska (1811–1911)* (Vol. 2 (2)). Lwów: Drukarnia Wł. Łozińskiego [in Polish].
- Julkowska, V.** (2005). *Obraz przeszłości w pracach historycznych i literackich Władysława Łozińskiego* [The image of the past in the historical and literary works of Władysław Łoziński]. In J. Maternicki & L. Zaskilniak (Eds.), *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. – The multicultural historical environment of Lviv in the 19th and 20th centuries* (Vol. 3, p. 340). Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego [in Polish].
- Julkowska, V.** (2014). *Władysław Łoziński (1843–1913). Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku – The Golden Book of Lviv historiography of the nineteenth and twentieth centuries*. J. Maternicki, P. Sierżęgi, & L. Zaskilniak (Eds.). (Vol. 2, pp. 133–148). Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego [in Polish].
- Kieniewicz, S.** (1959–1960). *Gołuchowski Agenor (1812–1875). Polski Słownik Biograficzny – Polish Biographical Dictionary* (Vol. III, pp. 257–260). Wrocław; Kraków; Warszawa: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wyd. Polskiej Akad. Nauk [in Polish].
- Kleiner, J.** (1912). *Historia «Przewodnika Naukowego i Literackiego»* [History of the "Przewodnik Naukowy i Literacki"]. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911) – Centenary of the Gazeta Lwowska (1811–1911)* (Vol. 2 (3)). Lwów: Drukarnia Wł. Łozińskiego [in Polish].
- Kmiecik, Z.** (1976). *Prasa polska w latach 1864–1918* [Polish press in the years 1864–1918]. In J. Łojka (Ed.), *Historia prasy polskiej – History of the Polish press* (Vol. 2). Warszawa: PWN [in Polish].
- Kraszewski, J.** (1880). *Listy z zakątka* [Letters from the corner]. *Biesiada Literacka – Literary Feast* (Vol. 256, p. 343) [in Polish].
- Krček, F.** (1894). *Przegląd treści 25 tomów dodatku miesięcznego do «Gazety Lwowskiej» i «Przewodnika Naukowo-Literackiego» (1872–1892)* [Content overview of the 25 volumes of the Monthly Supplement to

- "Gazeta Lwowska" and "Przewodnik Naukowo-Literacki" (1872–1892)]. (p. 3). Lwów: Wyd. Gazety Lwowskiej [in Polish].
- Łoziński, W.** (1874, January). Słówko odprawy [A word of clearance]. *Gazeta Lwowska – Lviv Newspaper*, 1, p. 1 [in Polish].
- Myśliński, J.** (1969). Czasopiśmiennictwo naukowe w Galicji w dobie autonomicznej [Scientific journals in Galicia in the autonomous period]. *Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego – Yearbook of the History of Polish Journals* (Vol. VIII (4), pp. 447–500) [in Polish].
- Nadolski, B.** (1936). Lwowskie czasopiśmiennictwo literackie XX w. [Lviv literary periodical of the 20th century]. *Zjazd Naukowy im. I. Krasickiego. Księga referatów – Scientific Congress of I. Krasicki. Book of papers* (pp. 453–460). Lwów [in Polish].
- Od Administracji [By Administracji]. (1872, January 2). *Gazeta Lwowska – Lviv Newspaper*, 1, p. 1 [in Polish].
- Rudkowska, M.** (2002). *Wyszedł z dworu: przeżycie i doświadczenie historyczne w twórczości Władysława Łozińskiego [He left the court: an experience and historical experience in the works of Władysław Łoziński]*. Warszawa [in Polish].
- Schneider, A.** (Comp). (1868–1871). *Encyklopedia do krajoznawstwa Galicji pod względem historycznym, statystycznym, topograficznym, orograficznym, hydrograficznym, geognostycznym (1868–1871) [An encyclopedia for the sightseeing of Galicia in terms of history, statistics, topography, spelling, hydrography, geognostics (1868–1871)]*. (Vols. 1–5). Lwów [in Polish].
- Spis rzeczy zawartych w tomie I [The List of Items in Volume I]. (1872a). *Dodatek Miesięczny do Gazety Lwowskiej: poświęcony historii, statystyce i ekonomii krajowej – Monthly Supplement to Gazeta Lwowska: on history, statistics and national economy* (Vol. 1 (6), p. 260) [in Polish].
- Spis rzeczy zawartych w tomie II [The List of Items in Volume II]. (1872b). *Dodatek Miesięczny do Gazety Lwowskiej: poświęcony historii, statystyce i ekonomii krajowej – Monthly Supplement to Gazeta Lwowska: on history, statistics and national economy* (Vol. 2 (6), p. 263) [in Polish].
- Spis rzeczy zawartych w tomie II [The List of Items in Volume II]. (1873). *Przewodnik Naukowy i Literacki: dodatek do Gazety Lwowskiej – Scientific and Literary Guide: supplement to Gazeta Lwowska* (Vol. 1 (2), pp. 47–48; Vol. 1 (6), pp. 495–496) [in Polish].
- Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911) [The Centenary of the Lviv Newspaper (1811–1911)]*. (1911–1912). (Vols. 1–3). Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej [in Polish].

- Toczek, A.** (2005). Czasopiśmiennictwo historyczne we Lwowie (1867–1918) [Historical journals in Lviv (1867–1918)]. In J. Maternicki & L. Zaskilniak (Eds.), *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. – The multicultural historical environment of Lviv in the 19th and 20th centuries* (Vol. 3, pp. 175–198). Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego [in Polish].
- Więckowska, H.** (1966). Zarys czasopiśmiennictwa naukowego w Polsce [Outline of scientific journals in Poland]. *Studia i Materiały do Dziejów Nauki Polskiej – Studies and Materials for the History of Polish Science* (Vol. 2) [in Polish].

*Стаття надійшла до редакції 05.09.2021 р.
Стаття рекомендована до друку 29.10.2021 р.*